సాయంకాలమైంది

– గొల్లపూడి మారుతీరావు

"సాయంకాలమైంది" నవల మొదటి నుంచీ మంచి పుణ్యం చేసుకుంది. ఆంధ్రప్రభ

లో సీరియల్‌గా వస్తున్నప్పటి నుంచీ వందల్లో అభిమానుల్ని, చాలామంది భక్తుల్నీ పోగుచేసుకుంది. ఈ పదేళ్ళలో ఓ వందమందైనా ఈ నవల గురించి ప్రస్తావించినప్పుడు విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారి "వేయిపడగల" ప్రసక్తి, పోలిక తెస్తూ వచ్చారు. అందరికీ చెప్పే అవకాశంలేదు కనుక - యిక్కడ చేతులు కట్టుకు చెప్పే నిజం ఒకటుంది. నేను "వేయిపడగలు" అప్పటికీ, యిప్పటికీ చదవలేదు. అయితే అంతటి మహారచయిత రచనను నా నవల గుర్తు చేయగలిగినందుకే నాకు ఎంతో ఆనందం. కాస్తపాటి గర్వం.

శ్రీ వైష్ణవ సత్సంప్రదాయ వైభవాన్ని సవివరంగా నాకు తెలియచెప్పిన పూజ్యులు శ్రీశ్రీ భాష్యం అప్పలాచార్యుల వారికీ, శ్రీ సాతులూరి గోపాలకృష్ణమాచార్యుల వారికీ నా ధన్యవాదాలు. ఆంధ్రప్రభలో ఈ నవల రాయడానికి కారకులు మిత్రులు, అప్పటి వారపత్రిక సంపాదకులు వల్లూరి రాఘవరావుగారు. మొదటి అధ్యాయం స్వయంగా చదివి ఆయన చేతిలో పెట్టినప్పుడు పులకించి పాదాభివందనం చేసి అందుకున్నారు. వారి సంస్కారమది.

సరే! మాజీ ప్రధాని పి.వి.నరసింహారావుగారి దగ్గర్నుంచి ఎందరో సాహితీపరులు, పాఠకులు ఈ నవలకు అభిమానులయ్యారు. చాలా మంది భక్తులయ్యారు. చదివి భోరున కన్నీరు కార్చి నాతో గంటలకొద్దీ మాట్లాడిన మహిళలున్నారు. 2001లో ఈ నవల ప్రచురితమయింది. సరిగ్గా ఏడు సంవత్సరాల తర్వాత గుంటూరు నుంచి రవికృష్ణ అనే ఓ తెలుగు పండితులు నవల చదివి, ఆనందించి - సవివరంగా ఇందులో కనిపించిన లొసుగుల్ని ఎత్తిచూపుతూ ఎనిమిది పేజీల ఉత్తరం రాశారు. "నా అజ్ఞానం కొద్దీ నెరుసులు అనుకుంటున్నానేమో నేను పానకంలో పుడకలు అనుకుంటున్న వాటిని బాల్య చాపల్యం కొద్దీ మీ దృష్టికి తీసుకువస్తున్నాను" అని సవినయంగా రాశారు. ఈ ఒక్క ఉత్తరాన్నే యిలా ముందుమాటలో ఉటంకించదలిచాను.

వాటిలో అన్నీ లేదా చాలా అంశాలు సహేతుకంగా, సబబుగా వున్నాయి. రెండో ప్రచురణ సందర్భంలో ఆయనకి ఫోన్ చేసి, ఆ సవరణలను మరొక్కసారి తెలియజేయమన్నాను. తెలియజేశారు. వారికి కృతజ్ఞతలు. ‘

కొన్ని రచనలకు పుట్టిన వేళా విశేషముంటుందేమో. బెర్నార్డ్ షా తన రచనలన్నింటిలో "సెంట్ జోన్"ని ఎక్కడో ఎంపిక చేసి చూపిన గుర్తు. కాలచక్రం ఒరిపిడిలో ముందు తరాలకు నా రచనల్లో ఈ "సాయంకాలమైంది" నవల, "కళ్ళు" నాటిక, "రాగరాగిణి" నాటకం, "జుజుమురా" కథ, "కళ్యాణి" రేడియో నాటిక - యిలా నిలవగలిగితే అది నాకు దక్కిన అదృష్టమేననుకుంటాను.

- గొల్లపూడి మారుతీరావు

విప్లవం అంటే - గతంలో ఆయుధాలతో అడవుల్లో తిరిగేవారు చేసే పని - అని ఒక అభిప్రాయం ఉండేది నాకు. మీరు మీ మీ ఆయుధాలతో సమాజాన్ని కొత్తగానయినా చక్కటి బాటలో నడిపిస్తున్నారు. అందుకు గురువుగారైన మీకు - మీ అనుమతి లేకుండానే - మీ శిష్యుడిగా ప్రకటించుకుంటున్నాను.

జె. శ్రీనివాసరెడ్డి అనే మొద్దు శీను, ఖైదీ నంబరు 405, మహానది బ్లాక్, చర్లపల్లి

(గత సంచిక తరువాయి)

మరొక ఆరునెలల్లో ఆ ఊరి చరిత్రే మారిపోనున్నదని ఎవరూ వూహించలేదు.

కార్తీక బహుళ అమావాస్య అనంత పద్మనాభస్వామి వారి దీపోత్సవం. చుట్టుపక్కల వూళ్ళల్లో భక్తులు యథాశక్తిగా స్వామివారి దీపారాధనకు నూనె గుమ్మరించి పోతారు. మరికొందరు భక్తులు ప్రమిదలు, వొత్తులూ సిద్ధం చేస్తారు. ఆనాటి అమావాస్య రాత్రి పద్మనాభంలోని ఆ పర్వతం దాదాపు పదిపదిహేను కిలోమీటర్ల దూరం నుంచి అగ్నిశిఖలాగా వెలిగిపోతుంది.

దీపోత్సవం జరుగుతుండగా సుభద్రాచార్యులవారి అంగవస్త్రానికి నిప్పంటుకుంది. బుల్లిరాజుగారు, మరి నలుగురయిదుగురు పిల్లలూ వస్త్రాన్ని ఉన్నపాటునే లాగివేశారు. బుల్లిరాజుగారు దిగంబరులయిన మిత్రుడి చుట్టూ తన చిన్ని ఉత్తరీయాన్ని కప్పారు. ఒక్కసారి వూరంతా గగ్గోలు అయింది. సుభద్ర బెదిరిపోయారు. అంతకుమించి రుక్మిణమ్మ బావురుమంది. ఆచార్యులవారు మాత్రం కిమ్మనలేదు. నిప్పంటుకోవడానికి బాధపడడం కాదు, బిడ్డ బతికినందుకు ఆనందించాలన్నారు.

మర్నాటికి సుభద్రాచార్యులవారికి ఒళ్ళు మరిగిపోయే జ్వరం. నాలుగు రోజులు తనకు తెలిసిన వైద్యం వేశారు. జ్వరం ఒకచోట నిలిచిపోయింది. అయిదోనాటికి ఆచార్యులవారి శరీరం మీద అమ్మవారు కనిపించింది. వెంటనే పెద తిరుమలాచార్యులవారు ఆలయం విడిచిపెట్టి, రాజుగారు ఏర్పాటు చేసిన బసకి మారిపోయారు. ఆ రోజుల్లో ఇళ్ళన్నీ డొప్పపెంకు, వెదురుచాప, సరంబీతో చల్లగా చలివేంద్రాల్లాగా ఉండేవి. ఆచార్యులవారున్నది చిన్న వసారా లోగిలి.

రాను రాను సుభద్రాచార్యులవారికి అమ్మవారు ముదిరిపోయింది. ఊళ్ళోవారికి పెద తిరుమలాచార్యులవారి వైద్యం నిలిచిపోయింది. ఓ శ్రీ వైష్ణవులు కుర్రాడు ఆలయంలో కుంతీ మాధవస్వామికి దీపాలు మాత్రం వెలిగిస్తున్నాడు. పూజలు నిలిచిపోయాయి. రుక్మిణమ్మ భయభ్రాంతురాలయిపోయింది. అహర్నిశలూ బిడ్డ సమక్షానే ఉండిపోయి, పచ్చి మంచితీర్థం తప్ప ఏమీ ముట్టుకోవడంలేదు.

సుభద్ర శరీరమంతా పుళ్ళు నిలిచిపోయాయి. ఎక్కడా ఇసుమంతయినా జాగ లేకుండా శరీరమంతా వ్యాపించిపోయింది. పదిరోజులపాటు జ్వరం విడవకుండా పీల్చేసింది. కళ్ళల్లో కూడా పువ్వులు వెలిశాయి. ఈ లెక్కన కళ్ళు పోతాయేమో అనుకున్నారు. రోజులు గడిచిన కొద్దీ ప్రాణానికే ముప్పు వచ్చే సందిగ్ధం ఏర్పడింది.

రోజురోజుకీ పెద తిరుమలాచార్యులవారు స్థాణువయిపోయారు. ఓ రోజు ఉదయాన్నే కొండమీదకి వెళ్ళిపోయారు. నాలుగురోజులవరకూ దిగిరాలేదు. ఊరిప్రజలు ఆచార్యులవారి గురించి హడలిపోయారు. చుట్టుపక్కల వూళ్ళకి ఈ వార్త వ్యాపించిపోయింది. ఆచార్యులవారి హస్తవాసితో అంతో ఇంతో మేలుపొందినవారంతా బళ్ళు కట్టుకుని వచ్చేశారు. కొందరు గోస్తనీ తీరంలో వంటలు చేసుకుని ఉండిపోయారు.

పెదరాజుగారు విశాఖపట్నం నుంచి డాక్టర్ని పిలిపించారు. డాక్టరు వచ్చేలోగానే కొండమీదనుంచి పెద తిరుమలాచార్యులవారు దిగి వచ్చారు. ఆయన్ని చూసి ఊరువూరంతా భయభ్రాంతమయిపోయింది. ఆచార్యులవారి కళ్ళు చింతనిప్పుల్లా ఉన్నాయి. ఈ నాలుగు రోజులూ నిద్రాహారాలు లేక ఏకదీక్షతో అనంతపద్మనాభస్వామితో ఏం మాట్లాడివచ్చారో తెలీదు. ఆచార్యులవారిని చూస్తూనే పెదరాజుగారు భోరుమన్నారు. రుక్మిణమ్మ నిలువునా నీరయిపోయింది. పెదతిరుమలాచార్యులవారు ఎవరివైపూ చూడలేదు. ఎవరినీ పలకరించలేదు. ఒక్క మాటయినా అనలేదు. మంచానికంటుకుపోయి ఉన్న కొడుకుని దుప్పటితో సహా భుజానికి ఎత్తుకున్నారు. ఊరంతా హోరుమంది. ఆ బిడ్డ శరీరంలో ప్రాణమున్నట్టులేదు. ఆ కదలికకీ బాధపడలేదు. నోరు తెరవలేదు. తండ్రి భుజం మీద అపస్మారకంలో శరీరం ఒరిగిపోయింది. బిడ్డని గదిలోకి ఎత్తుకువెళ్ళి తన వెనుక తలుపు మూసుకున్నారు ఆచార్యులవారు. అప్పటికి సూర్యాస్తమయింది.

రాత్రంతా పద్మనాభం ఊరు ఊరంతా ఆ ఇంటిముందు జాగరణ చేసింది. ఎవరూ మంచినీళ్ళు ముట్టలేదు. ఎవరినోటివెంటా మాటరాలేదు. ఆడవాళ్ళు నిస్సహాయంగా ఏడవటం తెలుస్తోంది. అక్కడక్కడా దీపాలు మిణుకుమంటున్నాయి. ఏమవుతోంది లోపల? తండ్రీ కొడుకులు ఏం చేస్తున్నారు? రెండు ప్రాణాలకీ ముప్పు వాటిల్లబోతోందా? బిడ్డ ఖేదాన్ని భరించలేక ఆచార్యులుగారు ప్రాయోపవేశం చేస్తారా? రేపు ఎలా తెల్లవారబోతోంది? ఇవే ప్రశ్నలు అందరి మనస్సుల్లోనూ సుడులు తిరుగుతున్నాయి.

సూర్యోదయానికి నాలుగయిదు క్షణాలుండనగా లోపలి గదిలోంచి "అమ్మా!" అన్న ఏడుపు వినిపించింది. ఆ గొంతు బుల్లిరాజు గుర్తుపట్టాడు. "సుభద్రా!" అని తలుపు మీద తలపెట్టి బావురుమన్నాడు. విచిత్రంగా తలుపులు భళ్ళున తెరుచుకున్నాయి. ఊరంతా దిగ్గున లేచింది. అందరూ ఒకేసారి హాహాకారాలు చేశారు. అందరూ నిర్ఘాంతపోయిన దృశ్యం. వారాలుగా అమ్మవారి పూతతో శిథిలమయి పోయిన శరీరంతో చావుబతుకుల్లో ఉన్న సుభద్రాచార్యులు మిడిగుడ్లతో అందరినీ గమనిస్తున్నాడు. తెల్లటి శరీరం నవనీతం పూసినట్టు మెరుస్తోంది. అతని శరీరాన్ని పట్టి పీడించిన మశూచి ఎక్కడ? ఆ మహమ్మారి ఏమయింది? ఏమిటీ విడ్డూరం?

ఊరి ప్రజలకి ఆ ప్రశ్నకి సమాధానం వెదుక్కోడానికి ఎక్కువ శ్రమ అక్కరలేకపోయింది. పక్కనే చాపమీద పెదతిరుమలాచార్యులవారు కూలిపోయి ఉన్నారు. ఆయన శరీరమంతా బీటలు వారిపోయింది. శరీరం రక్తం చిమ్ముతోంది. ఎక్కడా ఒక్క నూలుగింజనయినా ఖాళీలేకుండా అమ్మవారు ఆక్రమించుకుంది. ఆయన ముఖంలో బిడ్డని చూస్తున్న చిన్న ప్రశాంతత.

అంతులేని వేదనని అలవోకగా శరీరం ఆహ్వానించిన ధారణ తెలుస్తోంది.

రుక్మిణమ్మ భోరుమంది. ఊరంతా ఘొల్లుమన్నారు.

"బిడ్డని కాపాడుకోడానికి నిన్ను పణంగా దేవుడికిచ్చుకున్నావా సామీ" అన్నారు పెదరాజుగారు.

పెదతిరుమలాచార్యులవారి కనుకొలుకులు వర్షిస్తున్నాయి. రుక్మిణమ్మ పొదివి పట్టుకున్న సుభద్రని చూసుకున్నారు. మరో గంటసేపు ఆ శరీరం ప్రాణాన్ని నిలుపుకోగలిగింది.

రెండురోజులపాటు ఆచార్యులవారి శవాన్ని తాకడానికి కూడా అందరూ హడలిపోయారు.

4

భరించరాని దుఃఖం మనిషిని ఆవరించినప్పుడు రెండు జరుగుతాయి. వేదనగల మనిషి పిచ్చివాడయినా అవుతాడు. నిర్మలమయిన అంతఃకరణగల వ్యక్తి, ఊహించని మలుపులో ఏకోన్ముఖుడవుతాడు. అంటే, దిక్కుతోచని దశలో బలమైన దిక్కువైపు మనస్సుని మళ్ళించుకుంటాడు. అది అతని కర్మపరిపాకం సంస్కారం. అంతకన్నా కారణం మరొకటి ఉండదు. అంతులేని దుఃఖంలో తాగుబోతులయినవారూ ఉన్నారు. అద్భుతమయిన కావ్యాన్ని సృష్టించినవారూ ఉన్నారు. రెంటికీ ప్రాతిపదిక వేదనే

ఊరి శివార్లలో ఉండే సాతాని జియ్యర్ దగ్గర వయొలిన్ అభ్యాసం ప్రారంభించారు సుభద్రాచార్యులు. ఏ మధ్యాహ్నమో ప్రారంభమయ్యే పాఠం ఆలయంలో ప్రదోషకాలం పూజవరకూ సాగేది. నిజానికి జియ్యర్‌కి వయొలిన్ రాదు. ఏక్‌తారా తీగల్ని మీటడం వచ్చు. చాలా తక్కువసార్లు వయొలిన్‌ని పట్టుకున్నాడు. ఆ తక్కువసార్లు అనుభవాన్నే ఆచార్యులవారికి బదిలీ చేశాడు. జియ్యర్ సాధనకి లక్ష్యం ఉపాధి. ఆచార్లుగారి సాధనకి లక్ష్యం ఉపశమనం. ఛిన్నాభిన్నమయిన అంతరంగాన్ని ఏకీకృతం చేసేది కళే. అంత ఆలోచించలేదు ఆచార్లుగారు. తెలియనంత మాత్రాన ప్రకృతిలో 'లయ' గతి తప్పదు. ఆచార్లుగారి సాధన అద్భుతమయిన నాదాన్ని వాయులీనం మీద పలికించింది. కొండమెట్లమీద కూర్చుని "మోక్షము గలదా, భువిలో జీవన్ముక్తులు గాని వారలకు" అని సుభద్ర సారమతిని తీగెలమీద నినదిస్తూ ఉంటే, పద్మనాభం పరవశించిపోయేది. రుక్మిణమ్మ నిర్లిప్తంగా కన్నీరు కార్చేది. ప్రవృత్తి నిష్ఠ కళని పరాకాష్ఠకు చేరుస్తుంది.

ఇరవైరెండేళ్ళ వయస్సులోనే ఉత్తరీయం నడుం చుట్టూ తిప్పి మాధవస్వామికి నీరాజనం ఇచ్చే సుభద్రాచార్యుల్ని చూస్తూ చాలా తక్కువకాలంలో తనకంటే పెద్దరికం ఆయన మీద పడిందని ఖిన్నులయ్యేవారు బుల్లిరాజుగారు. పెదతిరుమలాచార్యుల వారి నిష్క్రమణం తమ స్నేహంలో ఓ గొప్ప దశకి తెరవేసింది.

ఇంట్లో పెద్ద ప్రాణం లేచిపోతే మూడోనెల తిరగకుండానే ఆడపిల్ల వుంటే కన్యాదానం చేస్తారు. ఆ పుణ్యం గతించిన పుణ్యాత్ముడికి చేరుతుందని. మగపిల్లాడికి సంవత్సరం తిరగందే ఏమీ చెయ్యడానికి లేదు. కాగా, ఏ కర్మ నిర్వర్తించడానికయినా గృహస్థాశ్రమం ఓ అర్హత. సుభద్రాచార్యులకి పితృకర్మ జరిపే అదృష్టం దక్కలేదు. చేసేవాళ్ళూ ఎవరూ లేరు. అందుకని పురోహితులే సుభద్రాచార్యుల కర్తృత్వాన్నీ వహిస్తూ, పదహారు మాసికాలూ జరిపించారు. శ్రీపాద తీర్థం కృప చెయ్యడానికి వచ్చిన భోక్తలు కూడా పితృకర్మ పుణ్యం సుభద్రాచార్యులవారికి దక్కాలని ఆశీర్వదించి వెళ్ళేవారు. పితృకర్మ ఒక యోగం. అది బిడ్డకి దక్కనందుకు విలవిలలాడిపోయింది రుక్మిణమ్మ.

అప్పటికే ఆలయ నిర్వహణకు విజయనగరం మహారాజావారు ఇచ్చిన 2500 ఎకరా చేతులు మారిపోయాయి. వేర్వేరు రైతులు పొలం సాగుచేసి ఆలయానికి శిస్తుగా చెల్లించేవారు కొన్నాళ్ళు. కళ్ళాలలోనే ధాన్యం సొమ్ముచేసి నగదు ఆలయానికి చేర్చేవారు. మరి కొన్నాళ్ళకి వాళ్ళే స్వయంగా నగదు చెల్లించేవారు. అవి దేవుడి మాన్యాలు. అడిగే వాళ్ళెవరు? దైవభక్తి పోయి భుక్తిమీద దృష్టి ఎక్కువయిన రోజులు. క్రమేపీ ఆ డబ్బు కూడా ఇవ్వడం మానుకున్నారు. ప్రస్తుతం ఊరికి సమీపంలో అర్చకుని పాలెం మామిడితోట మాధవస్వామికి ఎంతో కొంత ఆదాయాన్నిస్తోంది. అదీగాక, రెండు తీర్థాలకీ, మూడు ఉత్సవాలకీ, అడపాతడపా వచ్చిపోయే భక్తుల ముడుపులతో ఆలయం గడుస్తోంది.

సుభద్రాచార్యులవారి ఉపాధికి ఏ లోటూ లేదు. అంతకుమించి అవసరమూ లేదు. కాగా, సరళమయిన జీవితానికి తరతరాలుగా అలవాటు పడిన సంస్కారం ఒకటుంది. బ్రాహ్మణ్యానికి పేదరికం పెట్టనికోట. ఉపవాసం ఉపశమనం. 'రేపు' గురించి ఆలోచించక పోవడం అహంకారం. రేపు నీదని నీకేం తెలుసు? అవసరానికి పోగు చేసుకోవడం పిరికితనం. ఆ అవసరాన్ని తీర్చడానికి పెరుమాళ్ళు ఎలా అనుగ్రహిస్తాడో మనకేం తెలుసు? ఆ రోజుల్లో బాంకుల అవసరం ఎవరికీ లేదు. మానవజీవితం అవసరాల్ని కుదించుకునే దశనుంచి అవసరాల్ని గుణించుకునే దశకి విశ్వరూపం దాల్చింది.

ఓ చిన్నవూరు, పద్మనాభం ఆలయప్రాంగణంలో తన ప్రపంచాన్ని ఓ వ్యక్తి నిక్షిప్తం చేసుకున్న అందమయిన రోజులవి. ఇవాళ మనిషి జీవితానికి ప్రపంచం చాలడంలేదు. అంతరిక్షం కావాలి. ఆలోచన మాట కాదు, ఆత్మ సంయమనం మాట.

రుక్మిణమ్మ ఆ సంవత్సరమంతా ప్రతీక్షణాన్నీ లెక్కపెట్టింది. కారణం ఆ కుటుంబంలో, ముఖ్యంగా సుభద్ర జీవితంలో భర్త ఉండగా భర్తీ చెయ్యలేని లోటుని వెంటనే భర్తీ చెయ్యాలని.

ఎక్కడో శ్రీ కూర్మంలో నరసింహాచార్యులువారి కుమార్తె ఉన్నదని ఆ నోటా ఈ నోటా విని, బస్సులో బయలుదేరి వెళ్ళింది. కూర్మనాథుడి ఆలయంలో పోటు జవాబుదారీ నరసింహాచార్యులది. ఆలయం విశాలమయినదయినా, పెద్ద ఆదాయం ఉన్న స్వామి కాదు. క్షేత్రంలో విశేషం ఉంది. నరసింహాచార్యులవారిది చాలా చిన్న కుటుంబం. ఒకే సంతానం. కుటుంబం పేదదయినా సంప్రదాయంలో సంపన్నమయినది. వరదమ్మ ఒంటిమీద ఎర్రపూసల దండ, మట్టిగాజులూ తప్ప మరేమీ లేదు. అమ్మాయిని చూడడానికి ఫలానా ఆవిడ వస్తున్నారని తెలిసి ఆలయ ప్రాంగణంలోనే బొగడపూలు ఏరుకుని సిగలో తురుముకుంది. త్రాచుపాములాగా పిరుదులు దాకా జారే జడ.

"జుత్తు నువ్వే దువ్వుకుంటావా, అమ్మడూ?" అంది రుక్మిణమ్మ వరదమ్మని దగ్గర కూర్చోపెట్టుకుని ఆప్యాయంగా తల నిమురుతూ.

ఆ ఆర్ద్రతకి వరదమ్మకి కళ్ళనీళ్ళు తిరిగాయి.

"వాళ్ళ నాన్నతోపాటు ప్రతిరోజూ కుండంలో మునిగి, పోటులో స్వామి కైంకర్యం సిద్ధం చెయ్యడానికి చెయ్యి కలుపుతుంది. నేను వెనక పరుగెత్తి జుత్తు పిడప కడతాను" అంది తల్లి.

ఈ బిడ్డ కడుపున తన వంశాంకురం కలగడాన్ని ఊహించుకు మురిసిపోయింది రుక్మిణమ్మ. శ్రీవైష్ణవుల ఇంటికి ఎవరు వెళ్ళినా, స్వామి కైంకర్యమే లభిస్తుంది. కమ్మగా మిరియాలు గుమ్మరించి చేసిన దద్దోజనం వేడివేడిగా బాదం ఆకులో వడ్డించింది పేరిందేవమ్మ.

పాల్గుణ శుద్ధ ఏకాదశినాడు పద్మనాభంలో కుంతీమాధవస్వామి వారికి అయిదురోజులు బ్రహ్మాండంగా కళ్యాణోత్సవాలు జరుగుతాయి. మొదటిరోజు విశ్వక్సేన పూజ, అంకురారోపణ, ధ్వజపటం ఎగురవేయడం, ఎదురుసన్నాహం, ఆ పైన కళ్యాణం. రెండోరోజు విశేషహోమం, మూడోరోజు స్థాలీపాకహోమం, నాలుగవరోజు స్వామి తన దేవేరితో కలిసి ఊరంతా ఊరేగుతారు. రథయాత్ర. అయిదోరోజు సాయంత్రం ఏడుగంటలకి డోలామండపంలో వినోదోత్సవం, పుష్పాంజలి.

స్వామివారి కళ్యాణంతోపాటు సుభద్రాచార్యులవారి కళ్యాణం కూడా జరిపించింది రుక్మిణమ్మ. దాదాపు స్వామివారికి జరిగిన వైభవాలన్నీ సుభద్రాచార్యులవారికీ జరిగాయి. ఆ సంవత్సరం ఆలయంలో రెండు కళ్యాణాలు. బతికుంటే పెద తిరుమలాచార్యులవారు పందిరిలోనే నిలబడేవారు. కానీ ఆ అయిదురోజులూ వందలూ, వేలూ జ్ఞాపకాలయి అందరి మనస్సులూ ఆక్రమించారు. ఆ కుటుంబానికి జరిగిన నష్టం ఇప్పటికి తీరినట్టు ఊరు ఊరంతా ఆనందించారు.

సుభద్రాచార్యులవారి కంఠాన్ని పూలమాలని అలంకరింపజేస్తున్న వరదమ్మ, సాక్షాత్తూ గోదాదేవిలాగే సాక్షాత్కరించింది ఆ ఊరి ప్రజలకి. ఓ చిన్ని గృహస్థు నరసింహాచార్యులు, పేరిందేవమ్మ జీవితాల్లో ఇది గజారోహణ యోగంలాంటిది. రంగనాథుడే స్వయంగా దిగివచ్చి తన బిడ్డని చేపట్టినంత ఆనందంతో తన్మయులయిపోయారు ఆ పేద దంపతులు.

రెండు భద్రాద్రి రాముడి బంగారు మాడలు, రెండే రెండు నేతచీరలు, ఓ సవరం, పదికుంచాల పేలాలతో కాపరానికి వచ్చింది వరదమ్మ. కోడలు పుట్టింటి నుంచి తీసుకొచ్చేది ముఖ్యంకాదు. ఈ వంశాన్ని ఉద్ధరించడానికి వచ్చిన కోడలే ముఖ్యం. ఆ రోజునే పేలాలు, చలిమిడీ, పంచదార చిలకలూ, పళ్ళూ ఊరందరినీ పిలిచి కోడలి చేతులమీదుగా పంచి పెట్టించింది రుక్మిణమ్మ. ఆడంగులంతా ఆమె జడని తడిమి తడిమి మరీ అబ్బురంగా చూశారు. మగవాళ్ళంతా ఆమెలో సుభద్రాచార్యుల భాగ్యాన్ని వెదికారు.

మిత్రుడి వివాహాన్ని చూశాక తనకీ వెంటనే పెళ్ళి జరగాలని భీష్మించుకు కూర్చున్నారు బుల్లిరాజుగారు. తండ్రిగారు నవ్వుకున్నారు. రాజుగారు తలుచుకుంటే పెళ్ళికేం కొదవ. రెండు మూడు మేనరికాలు ఉండనే ఉన్నాయి. ముగ్గురు మేనమామలూ ఒకేరోజు దిగి కాబోయే అల్లుడి కట్నాన్ని వేలం పాడారు. పెదరాజుగారు మామిడిచెట్టు నీడలో మీసాలు మెలివేస్తూ జీతగాళ్ళు కాళ్ళు పిసుకుతూండగా, సాయంకాలానికి పెద్దబేరాన్ని తెగ్గొట్టేశారు. ఆ లెక్కన కొడుక్కి సాలూరు దగ్గర మూడువేల ఎకరాల మాగాణీ, సబ్బవరం దగ్గర మరో వెయ్యీ అరవై ఎకరాల సరుగుడు, శ్రీకాకుళం దగ్గర్లో ఎనిమిది వందల ఎకరాల జీడిమామిడి తోటా కిట్టుబాటయ్యాయి. పెళ్ళి పాండ్రంగి రోడ్డు మొగిలో మూడురోడ్లూ కలిసేచోట ఆరువూళ్ళని కలిపేసి పెద్ద పందిరి వేయించారు. నాలుగయిదు ఏనుగులూ, పది గుర్రాలూ, నూతన వధూవరులు ఊరేగడానికి చెమ్కీ దండల అలంకరణలతో గుర్రబ్బగ్గీ. చెంచువలసనుంచి రెండు సానిమేళాలూ, చెక్కభజనల బృందాలూ వచ్చాయి. వారం పదిరోజులు ఆ చుట్టుపక్కల ఎవరికీ నిద్రలేదు. ఎవరింట్లోనూ వంటలేదు.

తీరా కన్యాదానం చేసి, వరుడు తాళికట్టే సమయానికి పీటలమీదే నురుగులు కక్కుతూ కొత్తపెళ్ళికూతురు విరుచుకు పడిపోయింది. అప్పటికి బుల్లిరాజుగారు మూడుముళ్ళూ వేసేశారు. నాలుగయిదు బస్తాల అక్షింతలు పందిరంతా పరుచుకున్నాయి.

"లమ్డీకొడుకుల్లారా! నన్ను కన్నుగప్పి మోసం చేస్తారా?" అని కత్తిపట్టుకుని పెదరాజుగారు లేచిపోయారు.

నలుగురయిదుగురు వియ్యంకుడిమీద కమ్మేసి రాత్రికి రాత్రి ఆయన్ని గజపతినగరం తోలుకుపోయారు. మరో సంవత్సరంపాటు ఆ ఊళ్ళన్నీ బుల్లిరాజుగారి పెళ్ళిగురించి కథలుగా చెప్పుకున్నాయి.

పెళ్ళిహడావుడి సద్దుమణిగాక, బుల్లిరాజుగారిని ఓదార్చడానికి సుభద్రాచార్యులు వచ్చారు. ఇద్దరూ అనంతపద్మనాభస్వామి మెట్లమీదకి పారిపోయారు.

"రాజూ! ఇలా జరుగుతుందని.." సుభద్ర నోరిప్పేలోపునే,

"మంచిపాట వాయించు ఆచార్లూ విని చాలా రోజులయింది" అన్నారు బుల్లిరాజుగారు.

ఆందోళిక ఆలాపన చేసి, "నీ దయ రాదా?" అన్న త్యాగరాజ కీర్తన పల్లవి వాయించారు ఆచార్లుగారు. అంతే ఆయన ఒడిలో తలపెట్టుకుని భోరుమన్నారు బుల్లిరాజుగారు.

ఆ రోజుల్లోనే పెదరాజుగారికి గుండెపోటు వచ్చింది. విజయనగరం నుంచి వైద్యుల్ని రప్పించి బంగారం పుటం పెట్టించి మందులు నూరించారు కానీ, తర్వాత పెదరాజుగారు కోలుకోలేకపోయారు. పోటు గుండెకు కాదు, మనస్సుకి తగిలిందన్నారు వైద్యులు. నిజం కూడా అదే

బుల్లిరాజుగారి సంఘటనకి ఎక్కువ చలించిపోయిన వ్యక్తి సుభద్రాచార్యులు. ఊరంతా పెదరాజుగారు మోసపోయారన్నారు. కొందరు బుల్లిరాజుగారికి అన్యాయం జరిగిందన్నారు. కానీ ఒక్క వ్యక్తి గురించి ఎవరూ ఆలోచించలేదు. ఇంత సంరంభంలో, ఇన్ని వాగ్వాదాల్లో ఒంటరిగా జరిగిన అనర్థానికి దుష్ఫలితాన్ని అనుభవిస్తున్న వ్యక్తి ఒకరున్నారు. అది పెళ్ళికూతురు బుచ్చియ్యమ్మ ఆమెకి 'మూర్ఛ' జబ్బు ఉండటం ఆమె తప్పుకాదు. ఆ నిజం పెదరాజుగారికి తెలియజేయకపోవడమూ ఆమె తప్పుకాదు. కానీ ఇంత ఘనంగా పెళ్ళిచేసి ఆమె అవలక్షణాన్ని ఇంత ముమ్మరంగా నలుగురికీ ప్రచారం చేసినట్టయింది. అందుకు ఆమె ఎంత కుమిలిపోతున్నదీ ఎవరూ పట్టించుకున్నట్టు లేదు. పెళ్ళి జరిగిన నాటినుంచీ ఆమె తండ్రి ఇంతవరకూ ఎత్తిన గ్లాసు దించకుండా తాగుతున్నాడు. తిట్టిన బూతుతిట్టకుండా పెదరాజుగారిని తిడుతున్నాడు. బుచ్చియ్యమ్మని ఓదార్చాలని కాని సముదాయించాలని కానీ ఎవరూ పూనుకోలేదు.

ఒక్క సుభద్రాచార్యులుగారు ఆమె మొరని వినకపోయినా అర్థంచేసుకున్నారు. జరిగిన అనర్థంలో ఆమె నేరం లేదని, ఎవరు ఏ తప్పు చేసినా ఫలితం ఆమె ఒక్కతే అనుభవించబోతున్నదనీ, ఆమెకి న్యాయం చెయ్యగలిగిన వ్యక్తి బుల్లిరాజుగారొక్కరేనని, అనంతపద్మనాభస్వామి ఆలయం మెట్లమీద అనేక విధాల నూరిపోశారు మిత్రునికి. క్రమంగా బుల్లిరాజుగారికి విషయం అర్థమయింది.

"నన్నేం చెయ్యమంటావు ఆచార్లూ?" అన్నారు.

ఏం చెయ్యాలో సుభద్రాచార్యులుగారు చెప్పారు. ధనుర్మాసం గడిచిన మూడోరోజున అంటే మాఘ శుద్ధవిదియ ఉషోదయకాలంలో ఎవరికీ చెప్పకుండా మాయమయిపోయారు బుల్లిరాజుగారు. ఊరు భగ్గుమంది. మంచం మీద పెదరాజుగరు చ్రరుమన్నారు. బుల్లిరాజుగార్ని వెదకడానికి మనుషులు అన్నిదిక్కులకీ బయలుదేరారు.

రథసప్తమి ఉదయాన సూర్యుడికంటే ముందుగా బుచ్చియ్యమ్మతో కలిసి కుంతీమాధవస్వామి ఆలయ ప్రవేశం చేశారు బుల్లిరాజుగారు. ఫలపుష్పాలతో నూతన వధూవరులను ఆహ్వానించారు సుభద్రాచార్యులవారు, వరదమ్మ. బుచ్చియమ్మ పాదాలకి పసుపురాసి, ఒడిలో ధాన్యం పోసి, పెరుమాళ్ళు గుడిలోకి కుడికాలు పెట్టించింది వరదమ్మ. కుంతీమాధవుడే రాజుగారి కుటుంబానికి ఇలవేపు. ఆయన ఆలయప్రవేశం, తమ గృహప్రవేశమే.

తెల్లవారేసరికి వార్త గుప్పుమంది. అప్పటికి ఇద్దరిచేతా స్వామివారికి సహస్రనామార్చన చేయించారు సుభద్రాచార్యులవారు. పెదరాజుగారి మనుషులు వచ్చారు గుడికి, అయ్యవారు బుల్లిరాజుగారిని రమ్మంటున్నారని. "ఇద్దరినీ రమ్మంటేనే వస్తాను" అన్నారు బుల్లిరాజుగారు. గొంతు ఆయనది కానీ, తిరుగుబాటు ఆచార్లువారిది.

అపరాహ్ణానికి పెదరాజుగారింటినుంచి అనుమతి వచ్చింది. పొరపాటు కొడుకునీ, కోడల్నీ ఇంటికి తీసుకువెళ్ళడానికి పదిమందీ తోడురాగా, గుర్రబ్బగ్గీ వచ్చింది.

సరిగ్గా అయిదునెలలకి వరదమ్మ వంటచేస్తూ ఉన్నట్టుండి వాంతి చేసుకుంది. అదే సమయానికి తోటలో బుచ్చియ్యమ్మ కూడా అదే పనిచేస్తోంది. వైద్యుడు ఇద్దరినీ పరీక్షించి ఇద్దరికీ మందులు అవసరం లేదని తేల్చాడు.

పుట్టబోయేది చిన్నదొరగారు. అక్కడ వీరరాఘవరాజుగారు. ఇద్దరూ తల్లుల్ని కదిపి కుదిపేశారు. రాబోయే 'రేపు' 'నేటి'ని అతలాకుతలం చెయ్యడం ఆశ్చర్యంకాదు.

ఇద్దరూ పురిటికి పుట్టిళ్ళకు బయలుదేరేనాటికి కొండమీద స్వామివారికి కొండంత వైభవంతో తీర్థం జరుగుతోంది.

(కొనసాగింపు వచ్చేనెలలో)

Post your comments

ఈ నవల గురించి కిరణ్‌ప్రభ టాక్ షో వినడానికి ఇక్కడ క్లిక్ చేయండి.